

Centres en Dansa
per la Inclusió

AVALUACIÓ DE LA INICIATIVA “CENTRES EN DANSA PER A LA INCLUSIÓ”

Avaluació de la Iniciativa “Centres en Dansa per a la Inclusió”
2024-25, promoguda des de la Direcció General d’Educació
Inclusiva del Departament d’Educació i Formació Professional de
la Generalitat de Catalunya.

Setembre de 2025

Autoria

Anna Tarrés (UAB), Meritxell Argelagués (UAB), Pilar Folgueiras (UB), Laia Sans (UB), Miquel Àngel Essomba (UAB), Maria Concepció Torres (URV).

Supervisió tècnica

Direcció General d'Educació Inclusiva, Departament d'Educació i Formació Professional de la Generalitat de Catalunya.

Data la edició

Setembre de 2025

Com citar informe

Tarrés, A., Argelagués, M., Folgueiras, P., Sans, L., Essomba, M. i Torres, M.C. (2025) Avaluació de la iniciativa "Centres en Dansa per a la Inclusió". Barcelona: Departament d'Educació i Formació Professional de la Generalitat de Catalunya.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement- No comercial-Compartir igual (by-nc-sa) amb finalitat no comercial i amb obra derivada. Es permet copiar i redistribuir el material en qualsevol mitjà i format, sempre que no tingui finalitats comercials, així com remesclar, transformar i crear a partir del material, sempre que es difonguin les creacions amb la mateixa llicència de l'obra original. Per accedir als continguts de la llicència vegeu: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Índex de continguts

1. Introducció	3
2. Objectius i metodologia de l'avaluació	4
2.1 Objectius de l'avaluació	4
2.2 Metodologia i fonts d'informació	5
2.3 Mostra participant	6
2.4 Aspectes ètics	9
3. Resultats de l'avaluació	10
3.1 Implementació de la iniciativa als centres educatius	10
3.2 Contribucions i transformacions percebudes des dels centres	20
3.3 Canvis en la inclusió de l'alumnat	26
4. Conclusions	33
5. Referències	37
Annex 1. Qüestionari centre	38
Annex 2. Qüestionari alumnat	43
Annex 3. Guió del grup de discussió de les DEI	47
Annex 4. Guió del grup de discussió dels centres educatius	48

I. Introducció

El projecte "Centres en Dansa per a la Inclusió"¹ és una iniciativa promoguda des de la Direcció general d'Educació Inclusiva del Departament d'Educació i FP de la Generalitat de Catalunya. L'origen d'aquest projecte es remunta a les conclusions de la **Taula de participació per un sistema educatiu inclusiu** (TAPSEI)². En la síntesi final del primer cicle de la TAPSEI es va posar en relleu la necessitat d'ampliar el procés de debat sobre la inclusió amb la participació de l'alumnat, el principal protagonista del sistema educatiu.

Centres en Dansa
per la Inclusió

La iniciativa, que es posa en marxa el curs 2023-24, té com a objectiu fonamental la **construcció d'una cultura inclusiva en els centres educatius i entre l'alumnat**, mitjançant la transformació dels espais educatius a través de la participació activa de tota la comunitat educativa. A aquest efecte, la direcció general d'Educació Inclusiva del Departament d'Educació compta amb la figura de Dinamitzadora d'educació inclusiva (DEI) a cada territori que s'encarrega d'acompanyar el procés d'implementació en cada centre. D'altra banda, es compta amb el suport d'un equip interuniversitari, format per professionals de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), la Universitat de Barcelona (UB) i la Universitat Rovira i Virgili (URV), que, juntament amb l'equip tècnic de la Direcció General d'Educació Inclusiva, té la responsabilitat d'elaborar, revisar i actualitzar els recursos materials del projecte. D'altra banda, la iniciativa també compta amb **dues guies principals**: *Com fer el nostre centre més inclusiu* i la *Guia de recursos per la inclusió*, disponible en català i aranès. Aquest material aporta una mirada oberta, flexible i empírica de la inclusió a les aules. L'objectiu final és construir una cultura inclusiva dins la comunitat educativa mitjançant un pla d'acció en sis fases: coneixement, autodiagnòstic, decisió, acció, revisió i celebració. Cada fase del pla d'acció inclou activitats i orientacions concretes per als centres educatius, implicant diversos actors com famílies i entitats de l'entorn, sempre amb l'alumnat al centre.

El curs 2023-24 el projecte va comptar amb la participació activa de **106 centres**, incloent-hi centres de primària, instituts, ZER, instituts escola i centres de nova creació. I el curs 2024-25, la iniciativa ha comptat amb un total de **143 centres**, la majoria de continuïtat.

L'avaluació que es presenta a continuació s'emmarca en la col·laboració entre l'equip interuniversitari i la direcció general d'Educació Inclusiva i s'orienta a, fonamentalment, a l'avaluació de la implementació de la iniciativa "Centres en Dansa per a la Inclusió" durant el curs 2024-25, així com a l'anàlisi de les contribucions que ha tingut aquesta iniciativa, tant en l'alumnat, com en els centres.

¹ Per més informació vegeu: <https://projectes.xtec.cat/educacioinclusiva/categoria/projectes/centres-en-dansa/>

² Per més informació vegeu: <https://projectes.xtec.cat/educacioinclusiva/categoria/projectes/tapsei/>

2. Objectius i metodologia d'avaluació

2.1 Objectius de l'avaluació

Objectius GENERALS de l'avaluació	OG1. Generar evidències entorn al procés efectuat i els resultats assolits de la iniciativa Centres en Dansa per a la Inclusió 2024-25.
	OG2. Contribuir a l' enfortiment de la iniciativa per a promoure la seva consolidació i sostenibilitat futura.

Objectius ESPECÍFICS de l'avaluació	OE1. Descriure l' abast de la iniciativa impulsada el curs 2024-25.
	OE2. Identificar les dificultats i fortaleces del procés desenvolupat durant el curs 2024-25 i formular propostes de millora.
	OE3. Conèixer les contribucions del treball efectuat al voltant de les dinàmiques inclusives als centres educatius participants el curs 2024-25 per tal d'identificar bones pràctiques susceptibles de ser generalitzades.
	OE4. Copsar canvis en la inclusió de l'alumnat participant en la iniciativa durant el curs 2024-25.

2.2 Metodologia i fonts d'informació

La present avaluació s'ha basat en una **metodologia mixta** que ha combinat tècniques quantitatives i qualitatives, amb l'objectiu de proporcionar una comprensió més profunda i completa de l'efectivitat i de les contribucions³ de la iniciativa que la que es podria obtenir utilitzant qualsevol dels dos mètodes per separat (Creswell i Plano, 2018). Totes les decisions relacionades amb la metodologia de l'avaluació han estat debatudes i consensuades amb les persones referents de l'equip tècnic de la direcció general d'Educació Inclusiva.

Les fonts d'informació emprades en el marc de la present avaluació han estat:

1. **Enquesta centres educatius:** enquesta on-line que s'ha administrat durant el mes de maig i juny de 2025 a tots els centres educatius participants en la iniciativa durant el curs 2024-25. Les enquestes han estat administrades amb el suport de les DEI i la participació ha estat voluntària. A través d'aquestes enquestes s'ha recollit informació per copsar l'**abast de la iniciativa** des d'una perspectiva quantitativa (nombre de fases efectuades, nombre de persones participants per perfil, nombre d'activitats dinamitzades, intensitat dels canvis percebuts, etc.), i qualitativa (encaix de la iniciativa als centres, dificultats i fortaleces en la implementació, estratègies emprades per a implicar a les famílies, etc.), així com els **canvis observats** en diferents àmbits des de la posada en marxa de la iniciativa. Vegeu els continguts del qüestionari inicial del centre a l'Annex 1 d'aquest informe.
2. **Enquestes alumnat:** en aquest cas, s'han administrat dues enquestes on-line a l'alumnat de 4rt de primària en endavant dels centres participants en la iniciativa: una a l'iniciar el procés el curs 2024-25, i l'altra en el moment de finalitzar-lo. Per facilitar el procés de recollida de la informació, s'ha comptat amb el suport de les DEI i amb la implicació activa dels i les tutors de cadascun dels grups classe que, amb l'ajuda d'una pauta, han acompanyat i orientat el procés d'emplenatge de l'enquesta. Els continguts d'aquestes enquestes inclouen l'Índex *Perceptions of Inclusion Questionnaire* (PIQ): una escala de Likert de 4 posicions sobre 12 afirmacions per mesurar l'abast de la **inclusió autopercebuda** en l'àmbit escolar. L'Índex PIQ s'estructura en 3 dimensions, a saber: inclusió emocional, inclusió social, inclusió acadèmica. I on cada dimensió té 4 variables.⁴ El fet d'administrar l'enquesta en dos moments diferenciats, possibilita una aproximació de l'evolució de la inclusió autopercebuda per a l'alumnat dels centres participants en la iniciativa, fet que aporta informació valuosa en termes de contribució⁵ de la iniciativa en l'alumnat. Vegeu els continguts del qüestionari inicial i final de l'alumnat a l'Annex 2 d'aquest informe.

³ Parlem de contribució i no d'avaluació d'impacte, ja que l'avaluació de l'impacte de la iniciativa que ens ocupa requeriria d'una metodologia diferent a la que s'ha utilitzat en el marc de la present avaluació. Per tant, al llarg d'aquest informe es parlarà de l'associació de fenòmens, i no d'una relació causa-efecte pròpia de l'avaluació en clau d'impacte.

⁴ Per més informació, www.piqinfo.ch.

⁵ Parlem de contribució entesa com a Associació i no com a relació causa efecte, ja que l'anàlisi de l'impacte de la iniciativa que ens ocupa requeriria d'una metodologia diferent a la que s'ha utilitzat en el marc de la present avaluació.

3. **Grups de discussió:** per tal d'aprofundir en la comprensió del procés d'implementació de la iniciativa als centres educatius, s'han configurat tres grups de discussió on-line: el primer format per una selecció de dinamitzadores d'educació inclusiva-DEI representatives del territori, i els altres dos formats per professionals referents dels centres educatius de primària, d'una banda, i de secundària, de l'altra, participants en la iniciativa. La composició d'aquests l'ha dut a terme l'equip tècnic de la direcció general d'Educació Inclusiva. La dinamització dels grups de discussió ha estat assumida per l'equip interuniversitari. Vegeu el guió dels grups de discussió a l'Annex 3 i 4 d'aquest informe.

2.3 Mostra participant

La mostra participant en l'avaluació està formada per l'alumnat, els i les referents de la iniciativa dels centres educatius i les DEI. Es tracta d'un total de **4.664 persones**.

La taula que segueix mostra el nombre de participants segons la font de dades.

Taula 1. Mostra participant segons font de dades

Nom font de dades	Perfil responent	Nombre de respostes inicials	Nombre de respostes vàlides	Període administració
Enquesta centres educatius	Referent de la iniciativa al centre educatiu	78	58 ⁶	16/5/25 a 20/6/25
Enquesta inicial alumnat	Alumnat de 4t de primària en endavant implicat en la iniciativa	2.672	2.481	24/9/24 a 3/6/25
Enquesta final alumnat	Alumnat de 4t de primària en endavant implicat en la iniciativa	2.148	2.105	20/5/25 a 20/6/25
Grup de discussió DEI	DEI referent del territori	-	6	12/5/25
Grup de discussió professionals centres participants de primària	Referent de la iniciativa de centres educatius de primària	-	7	15/5/2025
Grup de discussió professionals centres participants de secundària	Referent de la iniciativa de centres educatius de secundària	-	7	23/5/25

Font: elaboració pròpia

⁶ A la matriu de dades inicial s'identifiquen 6 centres que han contestat l'enquesta per duplicat. Aquests 6 centres representen 26 casos del total de 78 casos, per la qual cosa es procedeix a la depuració de les dades, unificant les respostes en un únic registre per cada centre i eliminant els 20 registres extres, la qual cosa suposa passar d'una mostra de 78 centres a una de 58. Com a criteri per a la depuració, en aquells casos en què les dades no són coincidents es pren com a dada la més repetida.

Caracterització de la mostra participant a l'enquesta de centre

Segons les dades facilitades per l'equip tècnic de la direcció general d'Educació Inclusiva el mes de juliol de 2025, el nombre de centres participants a la iniciativa durant el curs 2024-25 ha estat de 143⁷. D'aquests, 58 han respost l'enquesta de centres, la qual cosa suposa una **taxa de resposta del 40,5%**. Aquesta dada és molt similar a la que sosté la recerca com a taxa de resposta idònia (44,1%) en l'àmbit de la recerca educativa basada en l'enquestació on-line (Wu, Zhao, i Fils-Aime, 2022), per la qual cosa es pot afirmar que la taxa de resposta assolida es mou en els estàndards de qualitat internacionals. Més enllà de l'aspecte quantitatiu, però, també s'ha explorat en quina mesura la mostra s'ajusta a les característiques de la totalitat de centres participants a la iniciativa "Centres en Dansa per a la Inclusió" 2024-25.

Un 90,6% dels centres que han respost l'enquesta són públics, en contraposició al 9,2% concertats. En tots els casos, la majoria de les enquestes han estat respostes per referents de centres que imparteixen educació primària (ja siguin públics o concertats). En aquest cas, no es disposa d'aquesta informació per la totalitat de centres participants en la iniciativa, per la qual no es pot comparar aquest paràmetre amb el de la mostra amb els de l'univers (total centres participants curs 2024-25).

Taula 2. Distribució de la mostra participant a l'enquesta de centre per tipologia de centre

Tipus centre	Mostra	
	n	%
Escola pública	46	85,1%
Institut públic	2	3,7%
Institut escola públic	1	1,8%
Centre concertat	5	9,2%
TOTAL	54	100%

Font: elaboració pròpia

Pel que fa al grau de complexitat, **un 29,3% dels centres són d'elevada complexitat** (alta o màxima), i un 57,1% són centres d'una sola línia. A nivell territorial, **la mostra participant engloba centres de tots els serveis territorials**, això sí, amb diferent intensitat. Tal i com mostra la taula que segueix, els centres de Lleida, el Penedès i Tarragona estan sobrerrepresentats a la mostra participant, mentre que els centres del Maresme, les Terres de l'Ebre i Girona estan infrarepresentats.

⁷ La mostra inicial que apareix a l'xls és de 151 centres i després de detectar centres duplicats i procedir a la seva depuració, la mostra resultant final és de 143 centres.

Taula 3. Distribució de la mostra participant a l'enquesta de centre per servei territorial

Servei territorial	Mostra		Univers		Diferencia mostra-univers
	n	%	n	%	
Alt Pirineu i Aran	2	3,4%	8	5,6%	-2,19%
Baix Llobregat	3	5,1%	11	7,7%	-2,59%
Barcelonès	3	5,1%	7	4,9%	0,20%
Catalunya central	5	8,6%	10	7,0%	1,61%
Consorci Educació Barcelona	2	3,4%	6	4,2%	-0,80%
Girona	2	3,4%	10	7,0%	-3,59%
Lleida	12	20,6%	17	11,9%	8,71%
Maresme-Vallès oriental	6	10,3%	24	16,8%	-6,48%
Penedès	7	12,0%	8	5,6%	6,41%
Tarragona	10	17,2%	19	13,3%	3,91%
Terres de l'Ebre	4	6,8%	15	10,5%	-3,69%
Vallès occidental	2	3,4%	8	5,6%	-2,19%
TOTAL	58	100%	143	100%	-

Font: elaboració pròpia

Un 61,2% dels centres ha posat en marxa la iniciativa per 1ª vegada el curs 24-25. D'altra banda, un 39,6% dels centres no ha impulsat altres iniciatives d'educació inclusiva dinamitzades per les DEI durant el curs 2024-25. En contraposició, un 10,3% dels centres ha participat en més d'una iniciativa d'educació inclusiva dinamitzada per les DEI durant el curs 2024-25.

Taula 4. Distribució de la mostra participant a l'enquesta de centre per altres iniciatives dinamitzades per les DEI que s'han impulsat al llarg del curs 2024-25

Iniciatives	n	%
MISU (Mesures i suports universals)	18	31,0%
Càpsules de sensibilització	10	17,2%
Detecció de barreres	5	8,6%
Altres	9	15,5%
Cap	23	39,6%

Font: elaboració pròpia

Caracterització de la mostra d'alumnat participant a l'enquesta inicial i final de l'alumnat

L'alumnat que ha respost les enquestes (inicial i/o final) està comprès entre els 8 i 18 anys i pertany a centres ubicats en totes les províncies i realitzen ensenyaments des de 4rt de Primària a 4rt d'ESO.⁸

Taula 5. Distribució de l'alumnat participant a les enquestes de l'alumnat per gènere d'identificació

Gènere	Enquesta inicial		Enquesta final	
	n	%	n	%
Nena/noia	1.235	49,8%	1.033	49,1%
Nen/noi	1.183	47,7%	1.018	48,4%
Altres	62	2,5%	37	1,8%
NC	-	-	17	0,8%

Font: elaboració pròpia

2.4 Aspectes ètics

En la realització de la present avaluació, s'han assumit i respectat les obligacions derivades dels principis, normes i cànons ètics propis de les activitats de recerca expressades en la Declaració de Helsinki (2024), i específicament en la participació en el projecte s'ha mantingut una conducta èticament exemplar, abstenint-se de dur a terme qualsevol acció que pugui vulnerar els principis d'igualtat d'oportunitats i de lliure concurrència, mantenint els elements de confidencialitat i no duent a terme accions de risc per l'interès públic.

⁸ Es mostren dades dels participants en base a les respostes vàlides en l'Ensenyament Bàsic Obligatori.

3. Resultats de l'avaluació

3.1 Implementació de la iniciativa als centres educatius

Estratègies per encaixar la iniciativa al centre

El 90% dels centres que ha implementat la iniciativa "Centres en Dansa per a la Inclusió" (en endavant, la iniciativa), ho ha fet de manera sostinguda i continuada a la seva intervenció educativa, en contraposició a un 10% que ha desplegat la iniciativa a través d'actes i activitats puntuals.

Tal i com mostra la taula que segueix, l'estratègia més emprada per encaixar la iniciativa en el dia a dia dels centres ha estat l'**espai de tutoria**; en altres casos s'ha optat per desplegar aquesta iniciativa a través d'altres assignatures (educació física, educació visual i plàstica, etc.) o bé, vehicular-la a projectes i iniciatives existents (servei comunitari, padrins lectors, etc.). Destaca també un percentatge important de centres que ha vinculat el desplegament de la iniciativa a espais de participació ja existents (reunions de claustre o assemblees d'alumnes). Per una altra banda, aquells centres que han optat per desplegar la iniciativa a través d'activitats o d'actes puntuals ho han fet a través de jornades específiques de la inclusió, jornades de celebració dels drets dels infants, trobades amb altres centres o, fins i tot, la festa de final de curs, entre d'altres.

Taula 6. Estratègies per encaixar la iniciativa en el dia a dia del centre

Estratègia	n ⁹	%
Tutoria	18	32,7%
Altres assignatures i projectes (no tutoria)	21	36,2%
Espais participatius	7	12,7%
Actes puntuals	6	10,3%
Altres	4	6,9%

Font: enquesta final de centre

Tot i la diversitat d'estratègies emprades pels centres, s'identifiquen alguns elements comuns:

- Adaptació de la iniciativa al projecte del centre
- Aprofitament espais existents (sobretot tutoria)
- Vinculació a projectes existents
- Adequació de les propostes als recursos (humans, materials, temporals, etc.) disponibles
- Suport per part d'especialistes
- Vinculació amb les situacions d'aprenentatge

⁹ Hi ha centres que han desplegat més d'una iniciativa, i d'altres que no han informat de l'estratègia que havien dut a terme, fet que explica que el nombre de casos sigui inferior a 56 i els percentatges no sumin 100%.

Grau de desplegament de la iniciativa

Més de la meitat dels centres ha implementat les fases 1 a 4 de la iniciativa (coneixement, autodiagnòstic, decisió i acció). En canvi, les darreres fases (5 i 6) corresponents a la revisió i la celebració, han estat implementades per un 37,9% i un 34,4% de la mostra respectivament.

Les dades de la taula que segueix no mostren diferències en funció de l'any d'inici de la iniciativa per a les fases 1 i 2. És més, alguns centres que van iniciar el programa el curs 2023-24 han respost que no han implementat aquestes dues primeres fases al llarg del curs perquè ja ho van fer al curs anterior. En contraposició, sí que s'observen diferències rellevants pel que fa al percentatge de centres que ha implementat les fases 3 a 6 en funció de l'any d'inici de la iniciativa, essent els centres més antics (els que van iniciar el programa el curs 2023-24) els que han implementat d'una manera més completa les diferents fases de la iniciativa. Tot i amb això, al destacar que només la meitat dels centres "antics" han implementat les dues darreres fases del programa (fase 5 i 6).

Taula 7. Estratègies per encaixar la iniciativa en el dia a dia del centre

Fase	Total centres (n=58)		Centres inici curs 23-24 (n=19)		Centres inici curs 24-25 (n=30)	
Fase 1. Coneixement	50	90,9%	16	84,2%	26	86,6%
Fase 2. Autodiagnòstic	45	77,5%	15	78,9%	24	80,0%
Fase 3. Decisió	37	67,2%	15	78,9%	17	56,6%
Fase 4. Acció	33	60,0%	14	73,6%	14	46,6%
Fase 5. Revisió	22	37,9%	11	57,8%	7	23,3%
Fase 6. Celebració	20	34,4%	10	52,6%	8	26,6%

Font: enquesta final de centre

La implementació de les activitats de la Guia ha seguit la lògica de curs escolar. Això significa que la major part dels centres han iniciat les activitats coincidint amb l'inici del primer trimestre (setembre a novembre) i, en menor mesura, amb l'inici del segon trimestre (gener-febrer). Pel que fa al tancament, la major part dels centres les ha finalitzat entre els mesos de maig i juny, tal i com mostra la taula que segueix.

Taula 8. Mes inici i fi de les activitats de la Guia

Inici activitats		Fi activitats	
Mes	n	Mes	n
Setembre 24	9	Febrer 25	1
Octubre 24	13	Març 25	2
Novembre 24	9	Abril 25	3
Desembre 24	5	Maig 25	15
Gener 25	7	Juny 25	24
Febrer 25	7	No finalitzades	7
Març 25	4		
Abril 25	2		
Maig 25	2		
Juny 25	0		

Font: enquesta final de centre

Els centres han impulsat una mitjana de **6 activitats al llarg del curs**¹⁰. En alguns casos, les activitats s'han implementat tal i com estaven plantejades a la Guia d'activitats, mentre que en altres casos han estat adaptades. El nombre d'activitats implementades varia en funció de l'any d'inici de la iniciativa al centre, essent els centres que la van posar en marxa el curs 2023-24 els que han implementat més activitats (7,17 de mitjana en contraposició a les 5,17 de mitjana dels centres que han començat el curs 2024-25).

Les aportacions dels grups de discussió confirmen i matisen algunes d'aquestes dades. En concret, les DEI van posar de relleu que, tot i la diversitat d'estratègies, el seu paper és clau per assegurar la coherència del procés. A primària, es valora positivament la flexibilitat de la Guia i la possibilitat d'adaptar les activitats a l'hora de tutoria o a projectes ja existents, tot i que es percep el qüestionari inicial com massa llarg. En diversos centres, es van descriure bones pràctiques com vincular les activitats a jornades inclusives amb famílies o integrar-les dins d'assemblees d'alumnes.

En el cas de secundària, es van assenyalar més dificultats per encaixar la iniciativa dins l'horari i el currículum. Tot i que la Guia es valora útil, el professorat reclama activitats més curtes, dinàmiques i vivencials per captar l'interès adolescent. També es constata que la implicació de les famílies en aquest nivell és molt més reduïda, fet que limita la dimensió comunitària de la iniciativa.

Nivells implicats en el desplegament de la iniciativa

Un 41,3% dels centres ha implicat a l'alumnat de tots els nivells. L'antiguitat de la iniciativa es percep com un condicionant positiu, tot i que les dades no mostren diferències significatives. En canvi, el nombre de línies del centre s'evidencia com un condicionant favorable, essent els centres d'una sola línia els que han aconseguit implicar d'una manera més generalitzada a l'alumnat de tots els nivells.

Taula 9. Nivells implicats en el desenvolupament de les activitats

Implicació alumnat tots nivells	Total centres (n=58)		Centres inici curs 23-24 (n=19)		Centres inici curs 24-25 (n=30)		Centres una sola línia (n=28)		Centres més d'una línia (n=21)	
Sí	24	41,3%	10	52,7%	13	43,3%	15	53,6%	8	38,0%
No	34	58,6%	9	47,3%	17	56,7%	13	46,4%	13	62,0%

Font: enquesta final de centre

Pel que fa als cursos, **l'alumnat de primària, i més concretament el de cycle superior (5è i 6è)**, ha estat el que ha participat d'una manera més generalitzada en la iniciativa. Pel que fa a l'alumnat de secundària, la seva presència és menor degut a la menor presència de centres que ofereixen ESO a la mostra participant.

¹⁰ Aquest valor mitjà no incorpora els 4 centres que han respost que han dinamitzat més de 20 activitats al llarg del curs.

Taula 10. Nivells implicats en el desenvolupament de les activitats

Curs	Nº centres
Ei3	12
Ei4	13
Ei5	18
1r primària	29
2n primària	29
3r primària	28
4t primària	30
5è primària	37
6è primària	34
1r ESO	9
2n ESO	7
3r ESO	5
4t ESO	5

Font: enquesta final de centre

En els grups de discussió, diversos equips van coincidir a destacar que a les escoles petites és més senzill garantir que les activitats arribin a tot l'alumnat, ja que la coordinació entre cicles és més fluïda. En canvi, als centres més grans o aquells que també inclouen secundària, la logística i el temps necessaris per organitzar-se són molt superiors. Pel que fa a primària, es va assenyalar que la participació s'ha vist afavorida quan les activitats s'han seqüenciat i adaptat a cada etapa: tal com explicava un dels equips, van proposar un mateix joc simbòlic per a cicle inicial i, en paral·lel, una activitat més reflexiva per a cicle superior, de manera que tot l'alumnat hi va poder prendre part. En secundària, en canvi, alguns docents van matisar que l'alumnat tendeix a percebre aquestes propostes "com una activitat afegida", i que, per aquest motiu, costa més implicar-los si no es troben plenament integrades dins d'una matèria.

Agents participants en la iniciativa

Un 61,3% dels centres ha comptat amb la participació de fins a 60 alumnes, mentre que un 25,2% n'ha aplegat a més de 140. Pel que fa als i les professionals, un 93,1% dels centres ha comptat amb la participació de fins a 30 persones. En contraposició, la participació d'altres agents ha estat molt inferior: només 2 de cada 10 centres ha comptat amb la participació de famílies i 6 de cada 10, amb la participació d'altres agents de la comunitat.

Taula 11. Nº participants a la iniciativa per tipologia d'agent

Agent	0	1-30	31-60	61-80	81-100	101-120	121-140	>140
Alumnat	0%	41,3%	20,0%	5,1%	1,7%	5,4%	1,7%	25,2%
Professionals del centre	1,7%	93,1%	5,1%	0%	0%	0%	0%	0%
Mares/pares	79,3%	13,5%	3,4%	1,7%	0%	0%	0%	1,7%
Altres agents de la comunitat	65,5%	34,5%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Font: enquesta final de centre

Els centres amb major complexitat han mostrat més dificultats per implicar a les famílies i altres agents de la comunitat que els centres sense elevada complexitat.

Taula 12. Participació de famílies i altres agents de la comunitat segons grau de complexitat del centre

Agent	Centres amb elevada complexitat		Centres sense elevada complexitat	
	Sí	No	Sí	No
Mares/pares	11,8%	88,2%	25,0%	75,0%
Altres agents de la comunitat	23,5%	76,4%	37,5%	62,5%

Font: enquesta final de centre

En canvi, l'any de posada en marxa de la iniciativa no s'evidencia com un condicionant favorable: en el cas dels agents de la comunitat, les dades són molt similars pels centres que han posat en marxa la iniciativa el curs 23-24 i els que ho han fet el curs 24-25. I en el cas de les famílies, són els centres que han posat en marxa la iniciativa el curs 24-25 els que registren una participació més elevada, que fins i tot duplica la dels centres més antics.

Taula 13. Participació de famílies i altres agents de la comunitat segons any posada en marxa de la iniciativa

Agent	Centres inici curs 23-24		Centres inici curs 24-25	
	Sí	No	Sí	No
Mares/pares	15,8%	84,2%	30,4%	76,6%
Altres agents de la comunitat	31,6%	68,4%	33,3%	66,6%

Font: enquesta final de centre

En els grups de discussió va quedar palesa una idea compartida: implicar les famílies continua sent "un gran repte". A molts centres, la seva participació s'ha limitat fins ara a actes informatius o a celebracions puntuals, sense arribar a establir un vincle continuat amb el projecte educatiu. Tot i això, quan s'han dut a terme experiències concretes, com ara esmorzars interculturals o tallers conduïts per pares i mares, aquestes han estat valorades de manera molt positiva, tant per la comunitat educativa com per les pròpies famílies. Pel que fa als agents del territori, es va subratllar que la seva implicació depèn en gran mesura de la iniciativa dels centres.

Estratègies per a la implicació a les famílies i a altres agents de la comunitat

Tot i que el percentatge de centres que ha aconseguit fer partícips a les famílies en les activitats és d'un 20%, s'ha pres la decisió metodològica d'analitzar les estratègies emprades pels centres per implicar a les famílies en funció de si les famílies han acabat o no participant en les activitats. D'aquesta anàlisi es desprèn que aquells centres que han aconseguit fer partícips a les famílies en les activitats, han mantingut una comunicació continuada amb elles a l'inici, durant i en el moment de tancar el procés, i endemés han generat espais de participació i deliberació tals com: enquestes, preparació de presentacions, participació en assemblees, etc.

Es va fer un esmorzar inclusiu, com a una de les propostes de millora. Les famílies van poder participar elaborant un plat típic de la seva zona o cultura (Id 28; enquesta final de centre)

Hem implicat les famílies principalment a través de les reunions d'inici de curs, on es va informar del projecte i dels objectius educatius associats. A més, hem fet difusió del procés i dels resultats mitjançant les xarxes socials del centre, la qual cosa ha permès a les famílies fer un seguiment visual i puntual del treball realitzat. S'ha promogut que l'alumnat compartís a casa les experiències i aprenentatges del projecte, amb la voluntat de fer partícips indirectament els nuclis familiars. (Id 6; enquesta final de centre)

Hem fet les mateixes preguntes per a tots els agents de la comunitat: que t'agrada del centre i que trobes a faltar. Hem fet unes propostes que s'han allargat durant una setmana per facilitar la participació de les famílies. Hem creat un grup impulsor amb les famílies i se n'han apuntat unes 10 i aquestes també han participat i facilitat la participació d'altres famílies. (Id 17; enquesta final de centre)

En contraposició, la majoria de centres que no han fet partícips a les famílies en les activitats, han emprat estratègies de tipus informatiu a l'inici del procés, ja sigui a través de les xarxes socials, de les reunions d'inici de curs, de la programació anual del centre o del consell escolar de centre.

Hem fet partícips a les famílies a través del bloc de l'escola, on anàvem penjant les fotografies i el recull d'activitats que hem anat fent. (Id 25; enquesta final de centre)

Es va informar a les famílies de l'alumnat de 4t d'ESO a inicis de curs que formariem part del programa, però no se'ls ha implicat al llarg del procés. (Id 28; enquesta final de centre)

S'ha explicat la participació del projecte en el Consell escolar i a les reunions inicials de curs. (Id 32; enquesta final de centre)

Pel que fa a la implicació dels agents de la comunitat, un 34,5% dels centres educatius ha aconseguit fer-los en les activitats de la iniciativa. Tal i com succeeix amb les famílies, les dades analitzades al punt anterior no evidencien que l'antiguitat de la posada en marxa de la iniciativa sigui un factor favorable, però en canvi, sí que mostren que els centres amb major complexitat han tingut més dificultats per implicar aquests agents i que les estratègies de difusió de la iniciativa han afavorit la seva participació. Les estratègies emprades pels centres es relacionen amb les festes i celebracions puntuals, l'impuls de projectes amb agents externs, les accions de reflexió i treball al voltant de del significat de la inclusió, o bé, el treball col.laboratiu en el marc d'estructures ja existents, com per exemple, el Consell Escolar Municipal-CEM.

Es va implicar gratament la Fundació xxxx¹. Va venir tot l'equip d'atenció a un alumne del centre per donar a conèixer i ajudar a empatitzar als alumnes del seu company d'aula (Id 24; enquesta final de centre)

El nostre centre ha estat obert a la resta de la comunitat educativa a través de l'espai obert, una hora a la setmana dedicada a compartir les experteses de les persones. També altres agents com SiE han compartit tallers i xerrades amb el nostre alumnat i altres entitats. (Id 57; enquesta final de centre)

Al llarg del procés, hem mantingut contacte amb alguns agents de la comunitat mitjançant canals informatius i col·laboratius, com ara les xarxes socials i la difusió dels resultats del projecte. Tot i que no s'ha establert una col·laboració directa amb entitats externes, s'ha tingut en compte la realitat de l'entorn per contextualitzar les activitats i fer-les més significatives per a l'alumnat. (Id 6; enquesta final de centre)

Les aportacions dels grups de discussió van marcar que les estratègies més efectives han estat aquelles que han garantit una comunicació continuada al llarg de tot el procés, evitant que la informació es donés només a l'inici i es generés desconexió posterior. També es va posar en relleu que la participació augmenta quan es plantegen propostes senzilles i accessibles, com enquestes breus en línia o activitats de curta durada vinculades a l'alumnat, ja que les famílies hi troben una manera fàcil i significativa de col·laborar.

Estratègies de difusió de la iniciativa

Un 80% dels centres ha difós la iniciativa, majoritàriament a través de les xarxes socials i la web i, en menor mesura, a través de cartells o díptics. Un 34,5% dels centres ha emprat més d'un canal per a la difusió de la iniciativa.

Taula 14. Estratègies emprades per a la difusió de la iniciativa

Canal difusió iniciativa	Total centres (n=58)	
Web del centre	23	41,8%
Xarxes socials del centre	27	46,5%
Cartells o díptics	16	27,5%
Altres	10	17,2%
No s'ha fet difusió	12	20,6%

Font: enquesta final de centre

Tal i com mostren les dades de la taula que segueix, els centres que han difós la iniciativa, han comptat amb un percentatge més elevat de participació de famílies i altres agents de la comunitat que els centres que no ho han fet. Per tant, la difusió s'erigeix com una estratègia favorable per a la implicació de les famílies i els agents de la comunitat.

Taula 15. Participació de les famílies i altres agents de la comunitat en funció de si el centre ha dut o no a terme un procés de difusió de la iniciativa

Agent	S'ha fet difusió (n=46)		No s'ha fet difusió (n=12)	
	Sí	No	Sí	No
Mares/pares	26,1%	73,9%	0,0%	100,0%
Altres agents de la comunitat	39,1%	60,9%	16,7%	83,3%

Font: enquesta final de centre

Fortaleses del procés efectuat

Les fortaleses que identifiquen els centres pel que fa al desplegament de la iniciativa són de dos tipus: d'una banda, les relacionades amb la metodologia i recursos que ofereix la iniciativa; de l'altra, els efectes que aquesta iniciativa ha generat en diferents àmbits (convivència, cohesió, implicació alumnat, pensament crític, reflexió, coneixement, implicació, apoderament, etc.). En aquest apartat, ens centrarem exclusivament en les fortaleses vinculades a la metodologia i recursos que ofereix la iniciativa, atès que més endavant ja s'abordaran en profunditat les contribucions que ha tingut la iniciativa.

Pel que fa a la **metodologia**, els i les professionals, valoren l'obertura i flexibilitat de la iniciativa, que ha permès encaixar-la en una gran diversitat de centres, i alhora, la seva estructuració i sistematització que afavoreix el treball col·laboratiu envers un objectiu compartit, en aquest cas, la millora de la inclusió.

L'obertura, flexibilitat i inclusió de la proposta, on ha pogut participar tothom de diferents maneres i opcions. També ha resultat una proposta molt motivadora on tothom s'ha mostrat molt implicat. (Id 23; enquesta final de centre)

Crec que és una manera de sistematitzar i donar valor a les activitats pensant en clau d'inclusió, que ja fem al centre. (Id 42; enquesta final de centre)

Una altre element força que es desprèn de les valoracions dels centres té a veure amb els **recursos materials**, és a dir, amb la proposta d'activitats de la Guia. Es valora especialment el fet que siguin pautades, els recursos addicionals que ofereixen, la seva brevetat, aplicabilitat i agilitat, la possibilitat que ofereixen de treballar i aprofundir en la inclusió des de dinàmiques diverses, etc.

La bateria d'activitats amb les diferents metodologies i recursos possibles. A més, segons la tipologia d'alumnat són activitats interessant per treballar valors inclusius. (Id 13; enquesta final de centre)

Hi ha activitats molt profitoses i motivadores i de les quals se'n pot treure molt suc a nivell d'inclusió (restaurant del món, cua de sirena, qüestionari sobre la meva escola...) (Id 4; enquesta final de centre)

Finalment, també es destaquen els recursos humans de la iniciativa que cristal·litza en la figura de les DEI.

L'acompanyament al programa de l'equip DEI que ens han acompanyat en tot moment. (Id 6; enquesta final de centre)

La proximitat de les DEI (Id 11; enquesta final de centre)

Dificultats del procés efectuat

Tot i que els centres han identificat una bona colla d'elements força en la iniciativa, també reconeixen algunes dificultats. Apareixen per ordre d'incidència, essent les primeres les que han estat més repetides per les persones que han respost l'enquesta:

1. **Contingut i plantejament de les activitats:** en alguns casos es reconeixen dificultats per aplicar algunes de les activitats als nivells proposats per la seva complexitat o profunditat; en d'altres es considera que el plantejament de les activitats és massa teòric i difícilment aplicable, o bé que la durada de les activitats no s'ajusta a la realitat; també s'esmenta l'obertura d'algunes de les activitats o la poca disponibilitat de recursos addicionals per a seguir aprofundint en algunes de les temàtiques proposades.
2. **Organització:** alguns centres esmenten les dificultats que han tingut a nivell organitzatiu per encaixar la proposta al centre, la falta de coordinació, d'espais de reunió o les dificultats logístiques per temes d'horaris, per exemple, sobretot en aquells casos en què la iniciativa no ha començat a principi de curs. També s'esmenta la dificultat d'adaptar la iniciativa en aquells centres amb molt pocs o molts alumnes.
3. **Temps:** aquesta ha estat una de les dificultats més esmentades, i concretament la falta de temps per implementar el projecte i per preparar, executar i valorar les activitats en un dia a dia molt tensionat.
4. **Implicació professionals:** una altra dificultat que s'esmenta té a veure amb la implicació dels i les professionals del centre i la dificultat de trobar espais per poder comunicar i sensibilitzar envers la **necessitat d'implementar** la iniciativa, i més en un context marcat per unes taxes de rotació del professorat elevades.
5. En menor mesura, **altres** aportacions efectuades tenen a veure amb la dificultat d'implicar a les famílies i de fer-les participants, la manca de motivació i participació de l'alumnat, la manca de suport per part de les DEI o la dificultat per donar continuïtat i sostenir els processos iniciats.

Aspectes de millora de la iniciativa

Des de la constatació de les dificultats que han tingut els centres en el desplegament de la iniciativa, es formulen una sèrie de propostes de millora que recull la taula que segueix:

Taula 16. Proposta de millora de la iniciativa

	Propostes
Contingut /plantejament activitats	▪ Ampliar la guia a educació Infantil ▪ Activitats més dinàmiques ▪ Les activitats han de ser més senzilles ▪ Redissenyar algunes activitats actuals ▪ Materials en format d'enllaç

	▪ Activitats més curtes i fàcils ▪ Activitats més variades ▪ Activitats no tant repetitives. ▪ Tenir en compte la tipologia d'alumnat (NESE) ▪ Incorporar la perspectiva de gènere i la identitat sexual. ▪ Activitats més vivencials ▪ Més bona programació: contextualitzar-ho millor a l'alumnat. ▪ Situacions més properes i significatives. ▪ Oferir materials concrets per fer les activitats. ▪ Replantejament i enfocament diferent de les activitats proposades.
Metodologia	▪ Adaptació i o "personalització" a les necessitats específiques de cada centre. ▪ Fer alguna sessió més extensa de presentació del programa o guia al professorat implicat. ▪ Donar més flexibilitat a les realitats de cada centre ▪ Informar al tutor/a amb el temps necessari (previ a l'inici de curs) perquè pugui programar-ho i aplicar-ho a l'aula. Dedicar temps a preparació, reflexió i avaluació al llarg del procés.
Organització interna/ encaix	▪ Iniciar abans del curs començat ▪ Mantenir una hora de tutoria durant la primària. ▪ Programar les sessions que es creguin imprescindibles durant el curs 2025-2026. ▪ Coordinació ▪ Tenir indicacions clares, volem simplificar la programació amb una guia de mestre més senzilla. ▪ Crear espais de trobada entre els diferents agents de la comunitat, per facilitar l'intercanvi d'informació. ▪ Sessions més sistematitzades ▪ Programar les activitats des de l'inici de curs, mantenir les que ens han funcionat i proposar-ne de noves a partir de la revisió de les activitats.
Famílies	▪ Famílies ▪ Incloure les famílies i altres agents educatius de l'escola
Professionals centre	▪ Comunicar-ho al claustre ▪ Implicació més proactiva del professorat en el desplegament del projecte.
Temps	▪ Poder començar abans i millorar els tempos. ▪ Més temps ▪ Treballar-les en un espai de temps més ampli.
Difusió/ comunicació	▪ Fer entrades al bloc ▪ Més difusió ▪ Poder donar més visualització i coneixement a la proposta. ▪ Fer difusió de les activitats portades a terme
Alumnat	▪ Ampliar la participació a més alumnat dels centre ▪ Implicació més proactiva de l'alumnat en el desplegament del projecte.
Suport/seguiment extern	▪ Tenir clar quin és el paper de la DEI en aquest procés d'implementació per poder elaborar un pla de treball tenint en compte la realitat del centre. ▪ Més suport per part de les DEI durant el procés, amb propostes que no estaven gens adaptades a les necessitats del nostre alumnat. ▪ Continuar formant-nos i rebent l'acompanyament i suport de la referent DEI del nostre centre, xxxxx. Els processos amb expertes com ella es fan més amens i apassionants. Ha estat capaç de viure la nostra realitat, entendre el nostre projecte i acompanyar-nos amb senzillesa i

	dedicació profunda. L'escola està disposada a continuar caminant cap a la inclusió. Cal implicar a tota la comunitat educativa. ▪ Seguiment més sistemàtic trimestral de l'aplicació del projecte
Continuïtat/ sostenibilitat	▪ Disseny de noves activitats per donar continuïtat al programa. ▪ Continuïtat la resta de cursos ▪ Continuar proposant activitats diverses ▪ Canviar les activitats de cara l'any vinent.
Altres	▪ Reduir ràtios i incloure més professionals als centres. ▪ La cooperació i el respecte ▪ Involucrar a tota la comunitat educativa

Font: enquesta final de centre

3.2 Contribucions i transformacions percebudes des dels centres

Impacte quantitatiu percebut

L'anàlisi agregada (tots els centres) de les contribucions de la iniciativa en la millora de la inclusió, així com els canvis observats en l'organització del centre, les dinàmiques relacionals, l'espai físic, la cultura de centre, el clima d'aula i l'àmbit curricular/metodològic, evidencien una major percepció de canvi en la millora del centre en clau d'inclusió (3,4/5), en les dinàmiques relacionals (3,3/5), el clima d'aula (3,2/5) i la cultura de centre (3,1). D'una manera més incipient, també es perceben canvis en l'àmbit curricular/metodològic (2,9/5), l'espai físic (2,6/5) i, en darrer lloc, l'organització de centre (2,5/5).

Taula 17. Canvis i contribucions percebudes de la iniciativa (escala 1 a 5)

Millors i canvis	Valoració
Millora del centre en clau d'inclusió (1 a 5)	3,4
Canvis observats en les dinàmiques relacionals (1 a 5)	3,3
Canvis observats en el clima aula/aules (1 a 5)	3,2
Canvis observats en la cultura de centre (1 a 5)	3,1
Canvis observats en l'àmbit curricular/ metodològic (1 a 5)	2,9
Canvis observats en l'espai físic (1 a 5)	2,6
Canvis observats en l'organització del centre (1 a 5)	2,5

Font: enquesta final de centre

Tanmateix, l'anàlisi desagregada per diferents àmbits, evidencia diferències en la incidència d'aquestes contribucions. La taula que segueix, mostra la 1a anàlisi, que se centra en les característiques del centre. En aquest cas, les variables emprades per segmentar la mostra han estat, d'una banda, el nombre de línies del centre i, de l'altra, el grau de complexitat del centre. La 2a columna de la taula (començant per l'esquerra)

mostra el promig de tota la mostra de centres i esdevé el valor de referència per comparar amb l'anàlisi desagregada, de manera que quan el valor se situa per sota del valor mitjà del conjunt de la mostra, la casella es marca en vermell; quan el valor és superior, la casella apareix tramada en color verd; i quan el valor és el mateix, la casella apareix marcada en color taronja. D'aquesta manera l'aproximació a les dades resulta molt més intuïtiu.

La taula que segueix mostra que els centres de més d'una línia són aquells en què la percepció de canvi és inferior, respecte als centres d'una sola línia, en què la majoria dels valors de situen per sobre del valor mitjà global. Pel que fa al grau de complexitat del centre, si bé és cert que els centres amb elevada complexitat mostren una valors per sota de la mitjana global, els centres que no compten amb una complexitat elevada, presenten uns valors més elevats, però força similars a la mitjana.

Taula 18. Canvis i contribucions percebudes de la iniciativa en funció de les característiques del centre
(escala 1 a 5)

Canvis	TOTS ELS CENTRES (n=58)	SEGONS Nº LÍNIES CENTRE		SEGONS GRAU DE COMPLEXITAT CENTRE	
		Centres 1 sola línia	Centres més d'una línia	Centres amb elevada complexitat	Centres sense elevada complexitat
Millora del centre en clau d'inclusió (1 a 5)	3,4	3,6	3,2	3,2	3,5
Canvis observats en l'organització del centre (1 a 5)	2,5	2,4	2,7	2,6	2,4
Canvis observats en les dinàmiques relacionals (1 a 5)	3,3	3,4	3,2	3,0	3,4
Canvis observats en l'espai físic (1 a 5)	2,6	2,7	2,4	2,5	2,6
Canvis observats en la cultura de centre (1 a 5)	3,1	3,2	2,9	2,9	3,1
Canvis observats en el clima aula/aules (1 a 5)	3,2	3,3	3,0	3,0	3,3
Canvis observats en l'àmbit curricular/metodològic (1 a 5)	2,9	2,9	2,8	2,8	2,8

Font: enquesta final de centre

El segon àmbit d'anàlisi relaciona les contribucions i canvis percebuts amb l'any d'inici de la iniciativa i l'existència d'altres iniciatives dinamitzades per les DEI que coexisteixen amb "Centres en Dansa per a la Inclusió" (Detecció de barreres, MISU i Càpsules de sensibilització). Novament, les dades mostren que els centres que han posat en marxa la iniciativa el curs 2023-24, perceben canvis amb major intensitat que els que ho han fet el curs 2024-25. I pel que fa a la coexistència amb altres iniciatives dinamitzades per les DEI, l'efecte també és positiu,

tot i que no d'una manera tan clara, de manera que els centres que han desplegat altres iniciatives de manera simultània a la de "Centres en Dansa per a la Inclusió" perceben canvis amb major intensitat.

Taula 19. Canvis i contribucions percebudes de la iniciativa en funció de l'any d'inici de la iniciativa i de la coexistència d'altres iniciatives al centre d'educació inclusiva dinamitzades per les DEI (escala 1 a 5)

Canvis	TOTS ELS CENTRES (n=58)	SEGONS ANY INICI INICIATIVA		SEGONS EXISTÈNCIA ALTRES INICIATIVES EDU INCLUSIVA	
		Centres inici curs 23-24 (n=19)	Centres inici curs 24-25 (n=30)	Sí (n=37)	No
Millora del centre en clau d'inclusió (1 a 5)	3,4	3,6	3,3	3,5	3,3
Canvis observats en l'organització del centre (1 a 5)	2,5	2,4	2,6	2,6	2,4
Canvis observats en les dinàmiques relacionals (1 a 5)	3,3	3,6	3,1	3,4	3,3
Canvis observats en l'espai físic (1 a 5)	2,6	2,7	2,5	2,6	2,4
Canvis observats en la cultura de centre (1 a 5)	3,1	3,4	2,8	3,1	3,0
Canvis observats en el clima aula/aules (1 a 5)	3,2	3,6	2,9	3,2	3,2
Canvis observats en l'àmbit curricular/metodològic (1 a 5)	2,9	3,1	2,7	3,0	2,7

Font: enquesta final de centre

Un altre àmbit d'anàlisi explorat ha estat el grau d'execució de la iniciativa. En aquest cas, s'ha dut a terme una anàlisi dels centres en funció del nombre d'activitats implementades, diferenciant els centres que han dut a terme menys de 6 activitats i els que n'han executat 6 o més¹¹. En aquest cas, les dades mostren que els centres que han implementat 6 o més activitats tenen una major percepció de canvi que els que n'han implementat menys de 6. L'anàlisi d'aquest àmbit també s'ha focalitzar en les fases executades. En aquest cas, i tal i com mostra la taula que segueix, les diferències són més notables, a favor dels centres que han arribat a implementar, com a mínim, la fase 4 i posteriors.

¹¹ Prenem el nombre 6 com a tall atès que el promig d'activitats dutes a terme en el conjunt dels centres és de 6

Taula 20. Canvis i contribucions percebudes de la iniciativa en funció del grau d'execució de la iniciativa
(escala 1 a 5)

Canvis	TOTS ELS CENTRES (n=58)	SEGONS NOMBRE ACTIVITATS IMPLEMENTADES		SEGONS FASES EXECUTADES	
		Menys de 6 activitats (n=25)	6 o més activitats (n=34)	Fases 1 a 3 (n=24)	Arriben a la fase 4 i posteriors (n=34)
Millora del centre en clau d'inclusió (1 a 5)	3,4	3,2	3,6	3,1	3,7
Canvis observats en l'organització del centre (1 a 5)	2,5	2,5	2,5	2,1	2,8
Canvis observats en les dinàmiques relacionals (1 a 5)	3,3	3,2	3,5	3,1	3,5
Canvis observats en l'espai físic (1 a 5)	2,6	2,5	2,6	2,0	2,9
Canvis observats en la cultura de centre (1 a 5)	3,1	2,9	3,2	2,6	3,4
Canvis observats en el clima aula/aules (1 a 5)	3,2	3,0	3,4	2,9	3,4
Canvis observats en l'àmbit curricular/metodològic (1 a 5)	2,9	2,7	3,1	2,7	2,0

Font: enquesta final de centre

Finalment, l'anàlisi també s'ha focalitzat en la implicació i participació dels agents de la comunitat. En aquest cas, les dades mostren que aquells centres que han implicat a l'alumnat de tots els nivells tenen una major percepció de canvi que els que no ho han fet. En la mateixa línia, aquells centres que han aconseguit fer partícips a famílies i altres agents de la comunitat, tenen una percepció de canvi i millora superior a la de la mitjana.

Taula 21. Canvis i contribucions percebudes en funció de la implicació de diferents agents (escala 1-5)

Canvis	TOTS ELS CENTRES (n=58)	SEGONS IMPLICACIÓ ALUMNAT TOTS ELS NIVELLS		SEGONS IMPLICACIÓ FAMÍLIES I ALTRES AGENTS COMUNITAT	
		Sí (n=24)	No (n=34)	Sí ¹² (n=11)	No (n=35)
Millora del centre en clau d'inclusió (1 a 5)	3,4	3,8	3,2	4,1	3,1
Canvis observats en l'organització del centre (1 a 5)	2,5	2,8	2,3	3,4	2,3
Canvis observats en les dinàmiques relacionals (1 a 5)	3,3	3,5	3,2	4,0	3,1
Canvis observats en l'espai físic (1 a 5)	2,6	2,9	2,3	3,4	2,4
Canvis observats en la cultura de centre (1 a 5)	3,1	3,5	2,8	3,8	2,8
Canvis observats en el clima aula/aules (1 a 5)	3,2	3,3	3,1	3,7	2,9
Canvis observats en l'àmbit curricular/metodològic (1 a 5)	2,9	3,0	2,8	3,2	2,6

Font: enquesta final de centre

Impacte qualitatiu percebut

Els canvis que relaten els i les professionals que han estat enquestats/des, es vinculen, principalment, a la **dimensió relacional**: reducció de conflictes, millora de la cohesió grupal, millora en les relacions, millora del clima de l'aula, millora de les dinàmiques de grup, major capacitat de diàleg de l'alumnat, millora del respecte i la convivència, disminució del judici i del prejudici, major capacitat de respectar la diferència i la diversitat al grup. Aquesta millora s'ha produït no només a l'aula sinó també als espais menys estructurats, com el pati, per exemple.

Sobretot en el relacional, tal i com hem dit ara es veuen oportunitats i no febleses. I canvi en l'espai físic del centre fent modificacions per tal de que sigui inclusiu. (Id 26; enquesta final de centre)

Ha ajudat a millorar el clima d'aula. Que no hi haguessin faltes de respecte vinculades a aspectes socioculturals i socioeconòmics, o en les diferències. (Id 28; enquesta final de centre)

¹² Es considera que sí aquells centres que han implicat a les famílies + els agents de la comunitat; en contraposició No recull aquells centres que no han implicat ni a les famílies ni als agents de la comunitat. Es busca veure el contrast

Els espais que generaven més emocions negatives o es generaven més conflictes s'han anat transformant i ara són espais on se senten més a gust o segurs. També la tolerància entre l'alumnat. (Id 37; enquesta final de centre)

En segon lloc, destaca la **dimensió de coneixement**, com a pas necessari per a la transformació. Aquest coneixement va des del qüestionament propi i l'autoconeixement, sobre les responsabilitats pròpies, passant per l'anàlisi del grup classe i les seves dinàmiques, organització, etc., el centre educatiu, i fins a posar el focus en l'entorn comunitari com a facilitador o dificultador.

L'alumnat ha pres consciència de l'entorn en el que estan, com és l'escola i les seves debilitats i com podrien millorar-la i a nivell de grup (Id 25; enquesta final de centre)

Consciència de diversitat en tot els àmbits i mirada oberta de la necessitat de fer ajustaments, per exemple no eren conscient que al pati es poden adaptar els bancs o seients a les alçades de l'alumnat. (Id 30; enquesta final de centre)

Autoconsciència d'un mateix de les seves responsabilitats per millorar la convivència (Id 1; enquesta final de centre)

La **dimensió organitzativa** també s'erigeix com un dels àmbits en què es perceben canvis, si bé és cert que, tal i com s'ha mostrat a la secció anterior, des d'una perspectiva quantitativa, la dimensió organitzativa és la que menys incidència de canvi ha tingut. Alguns dels canvis esmentats en aquesta línia, es relacionen amb una millora dels espais de treball d'equip, la consolidació i enfortiment de mesures metodològiques, per exemple.

La millora, aquest curs, ha estat parar, pensar i escoltar-nos. (Id 31; enquesta final de centre)

Ha aportat que tinguem més treball en equip i escoltar-nos els uns als altres. (Id 55; enquesta final de centre)

Els docents han escoltat més la veu dels alumnes i han pogut prendre decisions curriculars per més inclusives algunes activitats. (Id 36; enquesta final de centre)

La quarta dimensió en què es detecten canvis és la **dimensió comunitària**. En aquest sentit, i tot i les dificultats expressades pels centres per implicar a les famílies, es reconeixen contribucions en aquest sentit i també, d'obertura cap a la resta de la comunitat.

El fet que siguem una escola fruit de la fusió de dos centres, iniciar un procés participatiu amb tota la comunitat ens ha permès conèixer i compartir entre les dues comunitats. (Id 17; enquesta final de centre)

La comunitat mira d'incloure molt més a les persones i voler canviar les barreres perquè tothom estigui més inclòs. (Id 54; enquesta final de centre)

Altres dimensions en què s'identifiquen canvis, tot i que en menor mesura, han estat la **dimensió de cultura de centre** i la **dimensió espacial**.

En els grups de discussió, alguns participants comenten que l'impacte més evident s'ha produït en el clima de les aules, amb una reducció dels conflictes i una major predisposició al diàleg. També assenyalen que aquests canvis es fan especialment visibles quan es treballa a través d'activitats vivencials i cooperatives, mentre que, quan la proposta es limita a una acció puntual, els efectes tendeixen a ser més efímers i es dilueixen amb rapidesa.

3.3 Canvis en la inclusió de l'alumnat

Dels 200 centres escolars inscrits a *Centres en Dansa per la Inclusió* amb accés als diferents materials editats (*Guies*), es constata a través de dades del Departament¹³ que **154 efectivament participen** en el procés proposat pels materials i realitzen activitats.

A partir de les enquestes d'avaluació de l'alumnat, es calcula una mesura sintètica de percepció de la inclusió per a totes les persones participants.

El *Qüestionari de Percepció d'Inclusió* (PIQ) és un instrument testat científicament i validat a escala internacional com a mesura fiable i homologada per capturar tres dimensions centrals de la inclusió percebuda subjectivament a l'escola:

- El benestar emocional a l'escola
- La inclusió social a classe i
- L'autoconcepte acadèmic.

L'Índex PIQ mesura la inclusió en un rang d'1 a 4, on 4 és màxima inclusió. Per més informació vegeu: www.piqinfo.ch

En el marc de la present avaluació, s'ha usat l'Índex PIQ per disposar d'una mesura sintètica i comparable que aglutini l'impacte del treball realitzat als centres educatius en el transcurs del desplegament de la iniciativa. A aquest efecte, s'han calculat els indicadors per a l'Índex general PIQ, les seves dimensions i cadascun dels ítems que en formen part amb la mostra formada per totes les respostes vàlides obtingudes del *Qüestionari d'Inici Centres en Dansa per la Inclusió*, que tots els centres participants han administrat abans de començar el procés, i el *Qüestionari Final Centres en Dansa per la Inclusió* en les seves dues modalitats, per l'alumnat participant i per al centre.

La mostra de respostes vàlides en el marc de l'educació bàsica obligatòria és de 2.480 en el *Qüestionari INICI* i 1.910 en el *Qüestionari FINAL*, amb dades per a tots els cursos implicats, de 4rt de Primària a 4rt d'ESO, per a totes les províncies.

¹³ Llistats interns facilitats per les DEI.

Taula 22. Índex PIQ inicial

Descriptives				
	Índex_PIQ	Inclusió_Emocional	Inclusió Social	Inclusió Acadèmica
N	2480	2480	2480	2480
Perduts	0	0	0	0
Mitjana	3.07	3.01	3.39	2.81
Mediana	3.08	3.00	3.50	2.75
Moda	3.25	3.00	4.00	2.75
Desviació estàndard	0.453	0.697	0.528	0.590
Mínim	1.17	1.00	1.00	1.00
Màxim	4.00	4.00	4.00	4.00
25percentil	2.83	2.50	3.00	2.50
50percentil	3.08	3.00	3.50	2.75
75percentil	3.42	3.50	3.75	3.25

Font: enquesta inicial alumnat

Taula 23. Índex PIQ final

Descriptives				
	Índex_PIQ_F	Subl_Inclusió_Emocional_F	Subl_Inclusió_Social_F	Subl_Inclusió_Acadèmica_F
N	1910	1910	1910	1910
Perduts	0	0	0	0
Mitjana	3.15	3.12	3.44	3.08
Mediana	3.17	3.25	3.50	3.00
Moda	3.17	3.00	4.00	3.25
Desviació estàndard	0.428	0.649	0.508	0.503
Mínim	1.17	1.00	1.00	1.00
Màxim	4.00	4.00	4.00	4.00
25percentil	2.92	2.75	3.25	2.75
50percentil	3.17	3.25	3.50	3.00
75percentil	3.50	3.75	3.75	3.50

Font: enquesta final alumnat

També podem observar l'evolució dels diferents ítems que formen l'Índex:

Taula 24. Ítems de l'Índex PIQ a l'Inici

Descriptives												
	6.1_M'agrada anar a l'escola o institut	6.2_Tinc molts amics a la meua classe	6.3_Aprenc ràpid	6.4_No tinc ganes d'anar a l'escola o institut	6.5_Em porto bé amb els meus companys de classe	6.6_Sóc capaç de resoldre exercicis molt difícils	6.7_M'agrada la meua escola o institut	6.8_Em sento sol/a a la meua classe	6.9_Sóc bon estudiant	6.10_M'ho passo bé a l'escola o institut	6.11_Tinc una bona relació amb els meus companys de classe	6.12_Moltes coses són molt difícils a l'escola o institut
N	2480	2480	2480	2480	2480	2480	2480	2480	2480	2480	2480	2480
Perduts	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mitjana	2.82	3.30	2.89	2.79	3.40	2.54	3.20	3.48	3.15	3.24	3.38	2.65
Mediana	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00	4.00	3.00	3.00	3.00	3.00
Moda	3.00	4.00	3.00	3.00	4.00	3.00	4.00	4.00	3.00	4.00	4.00	3.00
Desviació estàndard	0.888	0.757	0.767	0.984	0.651	0.817	0.884	0.856	0.748	0.799	0.690	0.869
Mínim	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Màxim	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
25percentil	2.00	3.00	2.00	2.00	3.00	2.00	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00	2.00
50percentil	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00	4.00	3.00	3.00	3.00	3.00
75percentil	3.00	4.00	3.00	4.00	4.00	3.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	3.00

Font: enquesta inicial alumnat

Taula 25. Ítems de l'Índex PIQ al Final

Descriptives												
	3.1_F_M'agrada anar a l'escola o institut	3.2_F_Tinc molts amics a la meua classe	3.3_Aprenc ràpid	3.4_F_No tinc ganes d'anar a l'escola o institut	3.5_F_Em porto bé amb els meus companys de classe	3.6_F_Sóc capaç de resoldre exercicis molt difícils	3.7_F_M'agrada la meua escola o institut	3.8_F_Em sento sol/a a la meua classe	3.9_F_Sóc un/a bon/a alumne	3.10_F_M'ho passo bé a l'escola o institut	3.11_F_Tinc una bona relació amb els meus companys de classe	3.12_F_Moltes coses són molt difícils a l'escola o institut
N	1910	1910	1910	1910	1910	1910	1910	1910	1910	1910	1910	1910
Perduts	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mitjana	2.94	3.41	2.94	2.89	3.42	2.60	3.33	3.51	3.36	3.33	3.40	2.72
Mediana	3.00	4.00	3.00	3.00	3.00	3.00	4.00	4.00	3.00	3.00	3.00	3.00
Moda	3.00	4.00	3.00	3.00	4.00	3.00	4.00	4.00	3.00	4.00	4.00	3.00
Desviació estàndard	0.834	0.715	0.722	0.943	0.643	0.791	0.817	0.817	0.670	0.733	0.655	0.815
Mínim	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Màxim	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
25percentil	2.00	3.00	3.00	2.00	3.00	2.00	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00	2.00
50percentil	3.00	4.00	3.00	3.00	3.00	3.00	4.00	4.00	3.00	3.00	3.00	3.00
75percentil	4.00	4.00	3.00	4.00	4.00	3.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	3.00

Font: enquesta final alumnat

Tal i com mostra la taula que segueix, l'Índex PIQ és més alt després de la participació en la iniciativa *Centres en Dansa per la Inclusió* (Final 3,15 versus l'Inicial 3,07). Les dimensions inclusió emocional, inclusió social i inclusió acadèmica també són més elevades en acabar el procés. Inclusió emocional (Inici 3,01- Final 3,12); Inclusió social (Inici 3,39- Final 3,44), Inclusió acadèmica (Inici 2,81- Final 3,08). La revisió dels diferents ítems implicats en la mesura de resum (Índex PIQ) mostren un augment en tots els valors implicats.

Taula 26. Resum dels Ítems de l'Índex PIQ Inici/Fi de Centres en Dansa per la Inclusió

	Mitjana Inicial Índex PIQ	Mitjana Final Índex PIQ	Diferencial final- inici
Ítem 1. M'agrada anar a l'escola	2,82	2,94	0,12
Ítem 2. Tinc molts amics a la classe	3,3	3,41	0,11
Ítem 3. Aprenc ràpid	2,89	2,94	0,05
Ítem 4. No tinc ganes d'anar a l'escola	2,79	2,89	0,1
Ítem 5. Em porto bé amb els companys de classe	3,4	3,42	0,02
Ítem 6. Sóc capaç de resoldre exercicis molt difícils	2,54	2,6	0,06
Ítem 7. M'agrada la meua escola	3,2	3,33	0,13
Ítem 8. Em sento sol/a classe	3,48	3,51	0,03
Ítem 9. Sóc bon estudiant	3,15	3,36	0,21
Ítem 10. M'ho passo bé a l'escola	3,24	3,33	0,09
Ítem 11. Tinc una bona relació amb els companys de classe	3,38	3,4	0,02
Ítem 12. Moltes coses són molt difícils a l'escola	2,65	2,72	0,07

Font: enquesta inicial i final alumnat

A l'enquesta final de valoració de l'alumnat es van incloure dues preguntes obertes amb la finalitat de conèixer la satisfacció de l'alumnat amb el procés *Centres en Dansa per la Inclusió* i quines millores hi introduiria. En base a les dimensions teòriques de la inclusió¹⁴ (presència, participació i progrés), s'ha fet una recodificació de les respostes a la pregunta "Pots acabar la frase: El que més m'ha agradat de participar en aquest projecte ha estat...".

¹⁴ Echeita i Ainscow, 2011.

Taula 27. Elements interès personal en el projecte P10 – Valoració satisfacció participació Iniciativa

Freqüències de 10Recodificació ¹			
10Recodificació ¹	Freqüències	% del Total	% Acumulat
Altres	461	22.3 %	22.3 %
Nul	204	9.9 %	32.2 %
Participació	1081	52.3 %	84.6 %
Progrés	319	15.4 %	100.0 %

Font: enquesta final alumnat

El 52% dels elements de satisfacció tenen a veure amb elements de la participació en el procés, majoritàriament sobre les activitats realitzades. Considerem d'interès les respostes codificades com a 'Progrés' (15%), ja que aquestes mostren aportacions de les persones participants en relació amb l'avenç en pro de la inclusió a nivell personal vivencial i/o en els aprenentatges efectuats. La taula que segueix, recull algunes d'aquestes aportacions:

Taula 28. Mostra d'aportacions de satisfacció de l'alumnat de Centres amb Dansa amb la Inclusió¹⁵

12 El respecte i companyonia

58 Que puc dir tot el que m'estava guardant (i que) ningú ho podia saber.

60 El missatge que ens han donat. Perquè hi ha molta gent que exclou a la resta i el missatge ha sigut necessari.

293 Soltar tot lo dolent que tenia a dins del meu cos.

435 Contenta i acceptada per els altres. Molt feliç.

437 Veure persones amb dificultats, però que tenen els mateixos drets.

616 Extraordinari, perquè tothom ha treballat en grup i s'ha desfogat dels seus conflictes.

617 Tots poden dir la seva opinió i a reforçat tota l'aula.

628 Em après a fer pinya i no fer racisme i a respectar-nos tots.

632 Molt bé, perquè he après a respectar als companys.

648 Que us interessi la nostra opinió.

1134 que hem fet propostes de millora i hi ha algunes que ens han fet el favor de complir.

1444 Poder incloure als demés per fi.

1553 Que ja no discutim tant.

1658 Que he sentit que tots i totes volien ajudar i participar, cosa que en altres tasques no passa.

1661 Que he après què és la inclusió i que és important.

1673 Que han millorat més coses.

¹⁵ ¹⁵ S'ha corregit l'ortografia/sintaxi.

1735 Comprendre com es poden sentir altres persones i com ho expressen.

1932 Que tots m'han ajudat.

1937 Aprendre què és la inclusió.

1964 La teràpia amb gossos m'ha ajudat a entendre millor les històries d'altres persones per tenir més empatia. A part l'hora d'escoltar-me, m'ha ajudat molt per a poder dir algunes coses que em molestaven o que necessitava comentar amb algú que em comprengués.

La categoria 'Altres' incorpora, majoritàriament respostes que indiquen què els ha agradat la iniciativa.

Respecte la pregunta "*I què és el que menys t'ha agradat o canviaries?*", s'ha realitzat la mateixa recodificació i un 22% de respostes han assenyalat elements de millora en quant a la participació sobretot respecte activitats concretes, però també sobre com s'ha implementat el procés al centre. En aquest sentit destaquen comentaris sobre la necessitat de parlar més d'ells mateixos. En la categoria de 'Progrés (8,6%) destaca també la constatació dels aprenentatges fets i la necessitat de treballar més les temàtiques d'inclusió. Però les respostes relatives a que no han trobat elements de millora o d'insatisfacció són els majoritaris (40%).

Taula 29. Mostra d'aportacions d'insatisfacció de l'alumnat de Centres amb Dansa amb la Inclusió

38 Que no solament (hem de) parlar d'uns vídeos, sinó de nosaltres.

115 Lo que mes m' ha agradat es que parlen dels nostres problemes.

140 Les estones que hi ha gent que es burla de mi i que no em fan cas o que no sé amb qui anar perquè sento que no encaixo.

148 M'ha agradat tot i estic molt d'acord amb aquest projecte.

155 No canviaria res, m'ha agradat molt aquest projecte.

157 A mi ma agradat tot, perquè jo tinc un cosí amb autisme i he pogut aprendre coses per poder tractar amb ell.

190 PROPOSTA: Hi ha molt poques activitats, jo faria que hi hagués una activitat per setmana durant tot el curs.

356 Que hi ha gent que es creu millor perquè portar mes temps aquí.

358 Lo que menys m' ha agradat és la pregunta de si et sents sol.

361 M'agradaria que hi hagin més (activitats).

371 M'agradaria haver començat això a inici de curs, així hauríem tingut més temps per fer el projecte.

374 Donar l'oportunitat a més alumnes de fer el projecte.

405 Que no l'hem acabat.

417 Res, m'ha encantat aquet tema i ha sigut una experiència èpica.

433 Jo no canviaria res, ja que aquest projecte m'ha encantat!!!!

439 Jo per mi no ho canviaria per res, perquè aquest projecte m'ha fet aprendre a que tots els nens i nenes tenim la mateixa igualtat.

514 El que menys m'ha agradat és que només s'enfoca en lo que fem malament i no en les coses que fem bé.

528 Canviaria el projecte, perquè sempre fem coses per millorar i no fan res per millorar. Ho fem però no serveix per res.

893 Tot m'ha agradat, ha estat una experiència molt xula i no canviaria res.

1073 Canviaria una activitat dels vídeos que es va fer, perquè era bastant PERSONAL.

1080 No canviaria res perquè sempre acabàvem amb un somriure a la cara.

1117 M'ha agradat pel fet de que és una cosa que no molts instituts tenen en compte i m'ha semblat força bé que en aquest institut íi que han tingut en compte la nostra opinió i propostes. Per tant no hi ha res que no m'hagi agradat.

1234 El que menys m'ha agradat es el vídeo que vam veure al començament, perquè em vaig sentir molt trista.

1577 Jo crec que hauríem de haver fet les propostes de millorar l'escola al principi de curs perquè es un tema important

1794 que hi haguessin mes activitats i activitats a l'aire lliure i que es faci en més escoles

1896 Dedicar 1h a pensar normes i conseqüències per millorar la convivència a l'escola i al parc.

4. Conclusions

L'avaluació efectuada en el marc del present informe evidencia que, tot i la seva naturalesa incipient, "Centres en Dansa per a la Inclusió" ha estat capaç d'aterrar amb força en el dia a dia de la majoria dels centres educatius. En aquest sentit, el caràcter obert i flexible, però alhora, pautat i sistematitzat de la iniciativa, juntament amb la possibilitat de disposar de recursos humans externs (DEI) i de materials pedagògics i metodològics adaptats als diferents nivells educatius (Guia), han estat factors determinants per possibilitar l'encaix de la iniciativa als centres educatius.

Tanmateix, el procés no ha estat exempt de dificultats. En alguns casos, aquestes dificultats es relacionen amb el plantejament dels processos o de les activitats de la iniciativa; en la major part dels casos, però, les dificultats tenen a veure amb la manca de temps o la possibilitat d'implicar activament els diferents agents de la comunitat educativa (famílies, altres agents de l'entorn, però també professionals del centre), així com la dificultat organitzativa per garantir un escenari de continuïtat i sostenibilitat de la iniciativa.

Ara bé, tot i les dificultats esmentades, des dels centres educatius es reconeixen contribucions de la iniciativa d'inclusió (3,4/5) i s'identifiquen canvis: principalment en l'àmbit relacional (3,3/5) i de clima a les aules (3,2/5), així com de cultura de centre (3,1/5); i en menor mesura en l'àmbit curricular (2,9/5), en l'espai físic (2,6/5) i en l'àmbit d'organització del centre (2,5/5).

En el cas de l'alumnat, l'anàlisi comparada de les dades que conforme l'índex d'inclusió PIQ, posa de manifest una evolució positiva de totes les dimensions d'aquest índex des de l'inici del procés al final, la qual permet afirmar l'existència d'una associació positiva entre el desplegament de la iniciativa al centre i la millora d'aquest índex.

Així doncs, la iniciativa no només s'evidencia com a necessària i rellevant en un context com l'actual, sinó també efectiva, en la mesura en què s'estan reconeixent contribucions i canvis en clau d'inclusió, tant en l'alumnat com a nivell organitzatiu, fet que evidencia i justifica la necessitat de sostenir els processos que s'han iniciat al llarg d'aquests dos cursos.

En aquest sentit, les dades qualitatives mostren que els centres que han arribat a fases més avançades del programa, que han implicat alumnat, famílies i comunitat, són també els que reporten millors resultats en termes de canvi i millora. Aquesta evidència assenyala la importància de la participació transversal i comunitària com a motor de transformació. Igualment, el caràcter participatiu de la iniciativa ha facilitat processos de reflexió compartida, contribuint a caminar cap a una cultura de centre més inclusiva i a generar espais de diàleg i corresponsabilitat.

També es detecta que la sostenibilitat del projecte requereix abordar qüestions estructurals: l'escassetat de temps dels equips docents, la càrrega burocràtica i la necessitat de recursos addicionals per assegurar la continuïtat. En paral·lel, emergeix també la demanda de generar espais d'intercanvi entre centres per compartir bones pràctiques, aprenentatges i estratègies d'implementació. Aquest capital col·lectiu, si es gestiona adequadament, pot esdevenir una xarxa de suport mutu i innovació en inclusió.

La valoració força positiva de l'alumnat, segons algunes participants dels grups de discussió, reforça la idea que posar-lo al centre de la iniciativa no només respon a una necessitat teòrica sinó que té efectes reals i tangibles. En aquest marc, el repte de futur passa per aprofundir en la implicació activa de l'alumnat en totes les fases, així

com per garantir la continuïtat de les transformacions assolides mitjançant estratègies que vinculin els objectius d'inclusió amb els projectes educatius de centre.

Per últim, cal prendre en consideració les dificultats i, sobretot, les propostes de millora fetes pels i les professionals dels centres educatius participants en aquesta iniciativa, així com les DEI que els i les han acompanya. Entre aquestes millores destaquem:

- **Assegurar continuïtat i seqüenciació de les activitats.**

Els grups destaquen la importància que les accions no quedin limitades a jornades puntuals, sinó que es planifiquin al llarg de tot el curs i amb propostes diferenciades per a cada etapa educativa. Això permet consolidar aprenentatges i generar impacte sostingut.

- **Integrar la iniciativa dins del projecte educatiu i del currículum.**

Per afavorir la viabilitat, es recomana vincular la iniciativa amb assignatures i projectes ja existents (tutoria, educació física, música, servei comunitari, etc.), evitant que es percebi com un afegit. Aquesta integració facilita la implicació del professorat i dona coherència al procés.

- **Potenciar el protagonisme de l'alumnat.**

Cal donar un paper actiu als i les estudiants, especialment als nivells més alts, perquè puguin participar en la definició, organització i dinamització de les activitats. La seva implicació directa augmenta la motivació i fomenta la corresponsabilitat en la inclusió.

- **Impulsar la participació de les famílies amb estratègies accessibles.**

Per incrementar la seva presència, és necessari oferir formats flexibles i de fàcil accés, com activitats breus, espais compartits amb l'alumnat o canals de comunicació senzills. Aquestes estratègies afavoreixen una major implicació i connecten millor amb la diversitat de contextos familiars.

- **Enfortir les aliances amb agents de la comunitat.**

La col·laboració amb entitats locals, serveis municipals i associacions enriqueix les activitats i permet que el missatge inclusiu traspassi els límits de l'escola. Aquestes aliances donen coherència al projecte i el connecten amb l'entorn.

- **Generar espais de coordinació i intercanvi entre professionals.**

Els grups assenyalen la necessitat de disposar de temps específic per compartir experiències i bones pràctiques dins dels centres i entre centres. Aquests espais contribueixen a millorar l'eficiència, evitar duplicitats i reforçar el sentit de xarxa.

- **Consolidar i reconèixer el rol dels DEI.**

Es recomana garantir la seva continuïtat i establir un rol clar d'acompanyament metodològic i de facilitació, integrat dins la dinàmica dels centres. D'aquesta manera, la seva tasca esdevé un element clau per assegurar qualitat i sostenibilitat en el desplegament.

Aquestes aportacions, tan valuoses juntament amb les dades analitzades, permeten elaborar algunes **recomanacions de futur** en clau de sostenibilitat i aprofundiment:

1. **Garantir la visió:** emprendre una iniciativa d'aquesta naturalesa requereix una visió compartida entorn a la inclusió. En molts casos, la necessitat de canvi en una organització sol provenir d'un grup reduït de professionals (o fins i tot d'un/a únic/a professional), per la qual cosa, qualsevol iniciativa a mitjà llarg termini, requereix d'una visió i necessitat compartides si es vol sostenir en el temps. En aquest sentit, esdevé molt necessari dedicar temps i esforços a reflexionar amb la resta de professionals la necessitat d'iniciar un procés d'aquest tipus (què significa la inclusió? és necessari fer alguna cosa al nostre centre per millorar-la? què esperem que canviï?) per acordar la conveniència o no d'emprendre aquest camí. I també pot ser molt recomanable conèixer els recursos que ofereix la iniciativa per valorar l'adequació d'aquesta materials a les necessitats detectades i als canvis que s'esperen aconseguir. El segon i/o tercer trimestre pot ser un moment favorable per emprendre aquest tipus processos.
2. **Establir la missió:** en cas que s'hagi acordat la conveniència d'iniciar aquest procés, i abans de la posada en marxa de les fases que planteja la iniciativa, és molt recomanable dedicar un temps a la planificació per un període no inferior al curs escolar. Aquesta planificació hauria de contemplar aspectes tals com: quines persones seran les referents de la iniciativa al centre; a quin alumnat es vol implicar i com; quines estratègies de difusió es duran a terme per implicar a les famílies, la resta d'agents de la comunitat, etc.; com es farà el seguiment de la iniciativa; etc. Novament es pot aprofitar el darrer trimestre del curs. D'aquesta manera, serà possible iniciar les fases de treball de la iniciativa durant els mesos de setembre i octubre i aprofitar al màxim el període lectiu (setembre a juny).
3. **Vetllar per la implicació activa de l'alumnat:** aquesta recomanació connecta de ple amb una de les conclusions de la TAPSEI i que va justificar la necessitat de la iniciativa: *"En la síntesi final del primer cicle de la TAPSEI es va posar en relleu la necessitat d'ampliar el procés de debat sobre la inclusió amb la participació l'alumnat, el principal protagonista del sistema educatiu."* En aquest sentit, vetllar per la participació activa de l'alumnat en un procés d'aquesta naturalesa, no només dona resposta a la necessitat que va motivar aquesta iniciativa, sinó que també garanteix un marc de sostenibilitat i possibilitats, i més en un context de molta tensió i càrrega dels i les professionals dels centres educatius. La implicació d'aquest alumnat no ha de ser necessàriament simultània, sinó que pot planificar-se de manera gradual, de manera que s'acompanyi inicialment a l'alumnat més gran del centre per tal que, posteriorment, sigui aquest alumnat el que tingui un rol actiu amb l'alumnat més jove.
4. **Buscar aliances més enllà dels murs del centre:** el rol de les famílies és cabdal per a la construcció d'entorns inclusius. En aquest sentit, vetllar per la seva implicació des de l'inici del procés esdevé un factor que, com ja s'ha vist, pot contribuir a potenciar l'impacte dels processos que es promouen. Una bona planificació prèvia, juntament amb un alumnat implicat i motivat poden ser de gran ajuda per pensar i impulsar estratègies que, no només alineïn a les famílies amb els objectius que es persegueixen, sinó que, sobretot, donin suport actiu a les accions que es promouen i s'erigeixin com un actor més en aquest entramat. D'altra banda, aprofitar les aliances amb els agents del territori per treballar més activament la inclusió o, fins i tot, cercar noves aliances, poden ser estratègies que aportin gran riquesa i valor al procés, tot fent efectiu el terme d'educació comunitària.

5. **Establir entorns inspiradors:** les dades analitzades al llarg d'aquest informe evidencien bones pràctiques susceptibles de ser replicades en altres centres. En aquest sentit, vetllar per l'impuls d'una xarxa de centres que treballen per a la millora de la inclusió, pot ser de gran utilitat per compartir estratègies que permetin enfortir i sostenir aquests processos, i alhora, generar entorns cohesionadors i de cura entre els i les professionals.

5. Referències

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). Sage

Echeita, Gerardo & Ainscow, Mel (2011) *La educación inclusiva como derecho. Marco de referencia y pautas de acción para el desarrollo de una revolución pendiente*. I S S N: 1 9 8 8 - 8 4 3 0.

Venetz M., Zurbriggen CLA. & Schwab, S. (2019) *What Do Teachers Think About Their Students' Inclusion? Consistency of Students' Self-Reports and Teacher Ratings*. *Front. Psychol.* 10:1637. doi: 10.3389/fpsyg.2019.01637

Zurbriggen, C. L. A., Venetz, M., Schwab, S., & Hessels, M. G. P. (2019). A psychometric analysis of the student version of the Perceptions of Inclusion Questionnaire (PIQ). *European Journal of Psychological Assessment*, 35(5), 641–649. <https://doi.org/10.1027/1015-5759/a000443>

Wu, M.-J., Zhao, K., & Fils-Aime, F. (2022). Response rates of online surveys in published research: A meta-analysis. *Computers in Human Behavior Reports*, 7, 100206

Annex I. Qüestionari de centre

Benvolgut/da,

Des de l'equip interuniversitari encarregat de l'avaluació del projecte "Centres en dansa per a la inclusió", ens adreçam a tu, com a referent d'aquesta iniciativa al teu centre, per demanar la teva col·laboració. Com? A continuació trobaràs un qüestionari amb preguntes que ens permetran obtenir informació rellevant sobre el procés que heu efectuat al llarg d'aquest curs, així com els resultats assolits.

Som conscients que, més enllà de la iniciativa "Centres en Dansa per a la inclusió", pot ser que al llarg d'aquest hagueu participat en altres iniciatives dinamitzades per les DEI per a la millora de la inclusió. És per aquest motiu que et preguem que, en la mesura del possible, responguis les preguntes que trobaràs a continuació pensant específicament en la iniciativa Centres en Dansa per a la Inclusió.

La data límit per respondre és el 10 de juny de 2025.

Moltes gràcies per la teva col·laboració.

Equip interuniversitari (professionals de la UAB, la UB i la URV).

Per a l'ús de la informació que ens proporcionaràs a través d'aquesta enquesta, necessitem la teva autorització expressa. Ens dones el teu consentiment per utilitzar la informació d'aquesta enquesta amb objectius científics?

- Sí
- No → anar al final del qüestionari

Començarem amb algunes preguntes per conèixer com s'ha desenvolupat la iniciativa "Centres en dansa per a la inclusió" al vostre centre durant aquest curs 2024-25.

0. Com heu encaixat la iniciativa "Centres en Dansa per a la Inclusió" dins de la vostra dinàmica com a centre?
Per exemple: heu aprofitat els espais de tutoria, els espais de lectura compartida, ho heu vinculat a altres projectes ja existents, etc.?

1. Quin mes heu iniciat les activitats proposades a la Guia dels Centres en Dansa per a la Inclusió?

- Setembre 2024
- Octubre 2024
- Novembre 2024
- Desembre 2024
- Gener 2025
- Febrer 2025
- Març 2025

- Abril 2025
- Maig 2025
- Juny 2025

2. I en quin moment les heu finalitzat?

- No les hem finalitzat encara
- Juny 2025
- Maig 2025
- Abril 2025
- Març 2025
- Febrer 2025
- Gener 2025
- Desembre 2024
- Novembre 2024
- Octubre 2024
- Setembre 2024

3. Seguint l'estructura de la Guia de "Centres en dansa per a la Inclusió", quines fases del projecte heu implementat durant aquest curs 2024-25? MULTIRESPOTA

- Fase 1. Coneixement
- Fase 2. Autodiagnòstic
- Fase 3. Decisió
- Fase 4. Acció
- Fase 5. Revisió
- Fase 6. Celebració

4. I quantes activitats heu dut a terme al llarg d'aquets curs? ____

5. L'experiència ha implicat a l'alumnat de tots els nivells del centre?

- Sí
- No

6. Quin nivell o nivells s'han involucrat en el desplegament de les activitats? MULTIRESPOTA

- EI3
- EI4
- EI5
- 1r primària
- 2n primària
- 3r primària
- 4t primària
- 5è primària
- 6è primària
- 1r ESO
- 2n ESO
- 3r ESO
- 4t ESO

- FP
- CFA
- Altres

7. Aproximadament, quantes persones han participat al llarg d'aquest curs?

(*) *Altres agents de la comunitat: referents entitats o associacions, referents d'equipaments municipals, etc.*

	Cap	1 a 29	30 a 50	50 a 100	100 a 150	150 a 200	200 a 250	Més de 250
Alumnat								
Mares, pares (o altres referents adults/es)								
Docents								
Altres agents de la comunitat (*)								

8. Com heu implicat a les famílies al llarg del procés?

Destaqueu les forteses i dificultats que heu tingut. En cas que no les hagueu implicat, deixeu la pregunta en blanc.

9. I com heu implicat a la resta d'agents de la comunitat en el procés?

Destaqueu les forteses i dificultats que heu tingut. En cas que no els hagueu implicat, deixeu la pregunta en blanc.

10. En cas que hagueu fet difusió del projecte, quins canals heu utilitzat? MULTIRESPOSTA

- Web del centre
- Xarxes socials del centre
- Cartells o díptics
- Altres
- No s'ha fet difusió

Continuarem amb unes preguntes per conèixer la teva valoració sobre el desplegament de la iniciativa al teu centre.

11. Pensant en la globalitat del procés, en què consideres que ha estat útil des d'una perspectiva d'inclusió?

12. Quines dificultats heu tingut pel desplegament de la iniciativa al vostre centre? Prioritza les 3 principals

13. Quins aspectes consideres que caldria millorar o enfortir per donar continuïtat al procés iniciat?

Seguidament, voldríem conèixer les contribucions de la iniciativa en termes d'inclusió....

14. En quina mesura consideres que el procés efectuat al llarg d'aquest curs en el marc de la iniciativa "Centres en Dansa per a la Inclusió", ha contribuït a la millora del centre en clau d'inclusió?

L'1 significa cap impacte i el 5, màxim impacte.

15. Identifiques canvis en els següents àmbits com a conseqüència de la posada en marxa d'aquesta iniciativa?

L'1 significa cap canvi; el 5: canvi molt evident

	1	2	3	4	5
Organització del centre					
Dinàmiques relacionals					
Espai físic					
Cultura de centre					
Clima de l'aula/aules					
Curricular/ didàctica/ metodologia					
Altres (especificar)					

16. Ens podries explicar en què han consistit els canvis més rellevants que has observat?

17. I de tot el procés efectuat, identifiques alguna bona pràctica que hagueu dut a terme al llarg d'aquest curs i que pugui afavorir el desplegament d'aquesta iniciativa a altres centres?

Abans d'acabar, voldríem fer-te unes preguntes que ens ajudaran a contextualitzar millor les teves respostes...

18. Ens podries indicar el codi del teu centre?

18a. Quin tipus de centre és?

- Escola pública
- Centre concertat
- Institut públic
- Institut escola
- Altres

18b. És un centre d'alta o màxima complexitat?

- Sí
- No

18c. És un centre d'una sola línia?

- Sí
- No

19. En quin municipi està ubicat?

20. Servei territorial

21. Quin càrrec ocupes en aquest centre? MULTIRESPOSTA

- Director/a
- Cap d'estudis
- Orientador/a
- Coordinador/a
- Mestre d'educació especial
- Tutor/a SIEI
- Altres

22. T'identifiques com a....

- Dona
- Home
- No binari
- Altres

23. Al llarg d'aquest curs 2024-25, des del centre heu participat en altres iniciatives d'educació inclusives dinamitzades per les DEI? En cas que sí, ens podeu dir quines? MULTIRESPOSTA

- Detecció de barreres
- MISU (Mesures i suports)
- Càpsules de sensibilització
- Altres iniciatives
- Cap

Moltes gràcies per la teva participació!
No oblidis de prémer el botó ENVIAR per tancar el qüestionari

Annex 2. Qüestionari alumnat

I. Pauta per a l'administració de l'enquesta final a l'alumnat

Benvolgut/da,

Des de l'equip interuniversitari encarregat de l'avaluació de la Iniciativa "Centres en dansa per a la Inclusió", et fem a les mans una breu pauta per facilitar l'administració de l'enquesta on-line a l'alumnat.

A qui va adreçada l'enquesta?

A tot l'alumnat a partir de 4t de primària, implicat en l'impuls de les activitats de la iniciativa Centres en Dansa per a la Inclusió durant aquest curs 2024-25.

Quina durada té l'enquesta?

Cal preveure uns 25 minuts aproximadament: 5-10 de presentació i resolució de dubtes+ 10-15 minuts per respondre l'enquesta.

Com presentar l'enquesta a l'alumnat?

L'enquesta està pensada per copsar, entre d'altres, la vivència de l'alumnat entorn el desplegament de la iniciativa "Centres en dansa per a la Inclusió" al llarg d'aquest curs. Som conscients, però, que l'alumnat no té perquè ser coneixedor del nom de la iniciativa, per la qual cosa, caldrà explicar què és el que es vol recollir a través de l'enquesta fent referència a la nomenclatura que ha pres el procés o les activitats en cada centre, de manera que tothom parteixi del mateix punt.

D'altra banda, caldrà donar suport en l'omplenatge de la 1a pregunta, facilitant el codi de centre a tot l'alumnat.

Aprofitem per agrair-te molt sincerament la teva implicació i bona predisposició!

Equip interuniversitari (UAB, UB i URV)

II. Qüestionari alumnat (inicial i final)

Hola!

Com a participant en el projecte "Centres en Dansa per a la Inclusió", voldríem fer-te algunes preguntes. Abans, però, et volem explicar algunes coses importants:

- 1) Veuràs que no et demanem ni et teu nom ni cognoms. Així ningú sabrà quines són les teves respostes.
- 2) No hi ha respostes bones ni dolentes. L'únic que et demanem és que siguis el màxim sincer/a possible.
- 3) Si no vols respondre alguna pregunta perquè no et sents còmode, pots fer-ho.
- 4) Si no entens alguna pregunta, demana ajuda al teu professor/a.

Moltes gràcies!

Començarem amb dues preguntes que són iguals per tots i totes. Demana la informació al teu professor/a.

1. Quin és el codi de la teva escola o institut (demana-ho al teu professor/a)

Continuarem amb algunes preguntes per saber com et sents a l'escola o a l'institut....

2. Ens pots dir si estàs o no d'acord amb cadascuna de les frases que trobaràs a continuació?

	Molt d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord
M'agrada anar a l'escola o institut				
Tinc molts amics a la meva classe				
Aprenc ràpid				
No tinc ganes d'anar a l'escola o institut				
Em porto bé amb els meus companys de classe				
Sóc capaç de resoldre exercicis molt difícils				
M'agrada la meva escola o institut				
Em sento sol/a a la meva classe				
Sóc un/a bon/a alumne				

M'ho passo bé a l'escola o institut				
Tinc una bona relació amb els meus companys de classe				
Per mi, moltes coses són molt difícils a l'escola o institut				

3. Consideres que sou una classe participativa, en les diferents propostes, tasques i activitats que se us plantegen?

- Molt
- Bastant
- Poc
- Gens

4. Com creus que és la relació entre les persones de la vostra classe (en general)?

- Molt bona
- Bona
- Regular
- Dolenta
- Inexistent

5. Amb quina freqüència hi ha baralles a la teva escola o institut?

- Cada dia
- Gairebé cada dia
- Almenys un dia per setmana
- Menys sovint
- Mai

6. A la teva classe hi ha discussions o conflictes greus?

- Cada dia
- Gairebé cada dia
- Almenys un dia per setmana
- Menys sovint
- Mai

També ens agradaria saber com valors la teva participació en el projecte "Centres en dansa per a la inclusió"

7. Durant la preparació de les activitats t'has sentit escoltat/da per la resta de companys i companyes?

- Sempre
- A vegades
- Algun cop
- Mai

8. Durant la preparació de les activitats has sentit que la teva opinió comptava?

- Sempre
- A vegades
- Algun cop
- Mai

9. Pots acabar la frase: El que més m'ha agradat de participar en aquest projecte ha estat.....

10. I què és el que menys t'ha agradat o canviaries?

Acabarem amb algunes preguntes sobre tu....

11. T'identifiques com a:

- Nena/noia
- Nen/noi
- Altres

12. Quants anys tens?

13. Quin curs estàs fent?

- 4t primària
- 5è primària
- 6è primària
- 1r ESO
- 2n ESO
- 3r ESO
- 4t ESO
- Cicle formatiu
- Altres

Moltes gràcies per la teva participació!
No oblidis de prémer el botó ENVIAR per tancar el qüestionari.

Annex 3. Guió del grup de discussió de les DEI

- El curs passat 2023/24 va començar Centres en dansa per la inclusió, com valoreu la proposta i la vostra tasca com a DEI?
- Enguany, la iniciativa segueix amb la suma de més centres. Com valoreu el desplegament de la iniciativa Centres en dansa per la inclusió durant aquest curs 2024-25 (sobretot, en contrast amb el curs anterior)?
- Quines són les motivacions i expectatives dels centres que es sumen a la proposta? (NOSALTRES: revisar sobretot si hi ha diferències territorials o altres i fomentar el debat sobre aquestes (a veure que poden afegir))
- (Si aquest element de problemàtica no ha sortit, demanar-ho explícitament) Quines són les demandes o problemàtiques centrals dels centres (diferenciar tipus de centres si tenen problemàtiques diferents)?
- I com s'hi respon des de Centres en dansa per la inclusió? (veure si sorgeixen recursos més adequats, fortaleces,...)
- Quines dificultats heu tingut en l'acompanyament als centres per a la implementació de la iniciativa i com ho heu gestionat?
- De quina manera considereu que la iniciativa ha contribuït a la millora de la inclusió als entorns escolars? Podríeu assenyalar les contribucions més tangibles que heu observat, tant en l'organització dels centres, l'equip professional, l'alumnat, altres agents de la comunitat educativa, com en d'altres àmbits?
- En quina mesura considereu que aquestes contribucions han estat, o no, generalitzades?
- Identifiqueu pràctiques, condicions o estratègies que hagin contribuït a l'èxit de la iniciativa?
- De cara a la consolidació de la iniciativa, quines elements considereu que caldria revisar o enfortir?

Annex 4. Guió del grup de discussió dels centres educatius (primària i secundària)

- Com valoreu el desplegament de la iniciativa al vostre centre: quines fortaleeses identifiqueu i quines dificultats heu tingut (i com les heu gestionat)?
- L'acompanyament i assessorament per part de les DEl ha estat adequat a les vostres necessitats en el marc del desplegament de la iniciativa? Què heu trobat a faltar o milloraríeu?
- Els materials que heu utilitzat, s'han adaptat a les necessitats del vostre centre? Què heu trobat a faltar o milloraríeu?
- De quina manera considereu que la iniciativa ha contribuït a la millora de la inclusió al vostre centre i entorn comunitari? Podríeu assenyalar les contribucions més tangibles que heu observat, tant en l'organització dels centres, l'equip professional, l'alumnat, altres agents de la comunitat educativa, com en d'altres àmbits?
- Identifiqueu pràctiques o estratègies que hagin contribuït a l'èxit de la iniciativa?
- Quins aspectes creieu que caldria reforçar de la iniciativa per a possibilitar la seva continuïtat a mitjà i llarg termini?

ⁱ Anonimitzat. Aquest procediment es manté al llarg d'aquest informe.